

Vojtěch Otčenášek

Alchymistův učeň

FRAGMENT

Alchymistův učeň

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz
www.albatrosmedia.cz

Vojtěch Otčenášek

Alchymistův učeň – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

Alchymistův učení

Alchymistův učeň

Vojtěch Otčenášek

 FRAGMENT

Kapitola 1

Žebrák

Nevnímal jsem čas. Kolem mě byla černá prázdnota. Mé tělo jako by neexistovalo.

Pomaloučku se mi vracel zrak, ale všechno kolem bylo rozostřené. Okolí se houvalo jako na vlnách. Ty se postupně uklidňovaly a všechno dostávalo pevné tvary. Ustával ten hrozný pískot, který doposud zněl v mých uších.

Cítil jsem cosi v ústech. Vodu z kaluže. Chutnala odporně, ale pomohla mi uvědomit si okolní svět. Zvedl jsem se a pocítil bolest.

Má dlaň byla ošklivě rozseknutá. Svíral jsem ránu, abych zastavil krvácení. Byla to čistá řezná rána. Po noži nebo po meči.

Kapky krve dopadaly do kaluže a mísily se s vodou. Vznikala v ní rozvětvená červená řeka.

Mohl jsem již jasněji přemýšlet: Kdo jsem? Co zde dělám?

Paměť se mi pomalu vracela.

Jmenuji se Gluša. Je mi osmnáct let. Pocházím z malé ves-

nice na jih od císařského města Prahy. Moji rodiče již nežijí a strýc se mě zřekl.

Nesplnil přání mého otce. Rozhodl se ponechat si všechn zbylý majetek pro sebe a nedělit se se mnou rovným dílem. Je pravda, že jsem ho nikdy neměl rád. Tak mi nevadilo, že odcházím z domoviny.

Byl jsem však v tíživé situaci. Co budu dělat a jak se užívím? Otročit pro nabubřelého strýce? To by nikam nevedlo a má hrđost to nepřipouštěla.

Nenapadlo mě nic jiného, než se vydat do Prahy. Sídla císaře Rudolfa II. Jistě tam pro mladíka jako já bude příležitost uplatnit se a uživit. Sbalil jsem do ranečku trochu zásob a vodu, věnoval tichou vzpomínku rodičům a vyrazil.

Plný očekávání a vizí o své budoucnosti jsem po nějakém čase došel do města. Jak jsem byl naivní! Nikdo mě zde nechtěl v ničem zaučit. Poukazovali na to, že jsem slabý jako moucha a nezkušený. Nebo že již mají plný stav a nikoho dalšího nehledají. V řemeslnické čtvrti jsem neměl štěstí.

Přesto jsem jako pravý křesťan doufal, že Bůh své ovečky neopouští a ukáže mi cestu, když mám snahu něčeho dosáhnout. Zkoušel jsem najít práci stůj co stůj po celém městě. Hledal jsem všude, kam jsem měl přístup.

Má víra mě však po čtyřech dnech hladu, zimy a deště opouštěla. Zásoby byly pryč a marně jsem prosil lidi alespoň o přístřeší.

Nikdo se mě neujal. Pokládali mě jen za dalšího žebráka, co je při první příležitosti okrade. Přestal jsem věřit v dobrotu lidí. Pokud ještě existují soucitné osoby, co se smilují a podělí se, já je nepoznal.

Dny plynuly dál. Nesnesitelně pomalu. Jak hrozné je trpět hladem a žízní. Mé břicho se stahovalo bolestí a tělo výrazně pohublo. Chodil jsem již jen v rozedraných hadrech.

Viděl jsem těla mrtvých žebráků, jak je odvázejí na káře z města. Byl to zdrcující pohled. Nezbyvalo mi nic jiného, než si najít oběť a pokusit se ji okrást. Raději krást a udržet si naději, že se dožiji příštího dne.

Netrvalo mi dlouho najít bohatého kupce, oděného ve zdobené prošíváné kazajce, v doprovodu krásné dámy s nadýchanými šaty. Kráčeli po náměstí. Kupec s dámou rozprávěl a nevěnoval pozornost okolí. Hleděl si jen jí a dvořil se jí. Ideální příležitost ukrást měšec s penězi, visící mu provokativně u pasu.

Plížil jsem se k nim zezadu jako kočka a dával pozor na každý svůj krok. Má ruka byla již jen kousek od kupcova měšce. Stačilo ho jen strhnout a zmizet.

V poslední chvíli mě však přepadly výčitky a možná i strach. Co jsem to za člověka, který chce brát z cizího? Ano, umřít hladu je hrozné, ale odejít ze světa jako zloděj? I když jsem ztratil víru, nevím, co následuje po smrti. Navíc ti, kteří mě kdy měli rádi, by jistě neschvalovali to, k čemu se chystám. Ale už kvůli vlastnímu svědomí to nesmím udělat. Jinak mě to bude tížit na duši jako kámen, který nelze odvalit. Klesl bych sám před sebou a zahodil to, co je ve mně dobré. Uvědomil jsem si v tu chvíli, jaké prokletí je pro lidstvo zoufalství a k čemu dokáže člověka dohnat. Rázem jsem zapomněl na hlad a měl jsem pocit, jako bych překonal sám sebe.

Odtáhl jsem ruku od kupcova opasku, ale udělal jsem přitom neopatrný pohyb. Krásná dáma se na mě otočila a já strnul. Její vzhled mě ohromil. Byla krásná, ale jakmile mě spatřila, obličej jí zrudl a v očích se jí zračil hnus a odpor. Upozornila svého společníka a ten na mě vytáhl zpod kazajky ostrou dýku. Zvedl jsem ruce k ústupu. Nedokázal jsem v tu chvíli promluvit a vše vysvětlit. Muž se rozmáchl zbraní a sekl mě do dlaně. V jeho očích byla nelítostná zloba a chystal se mi zasadit další ránu.

Bolest mě vytrhla ze strnulosti. Dal jsem se v panice na útěk. Za mými zády volal kupec na zbrojnoše, že přistihl zloděje a zranil ho. Nejméně šest mužů se seběhlo na náměstí a spatřili, jak utíkám pryč. Zbrojnoši byli drsní muži s halapartnami, v lehkém brnění a okovaných botách. Pustili se za mnou, jako ohaři po stopě zvířete. Byli neobyčejně rychlí a jistě se v uličkách města vyznali lépe než já.

Nedošlo mi, že čím déle budu prchat, tím budou pronásledovatelé zuřivější a nebudou se zdráhat mě třeba i ubodat, aby si zchladili žáhu. Možná bych jim dokázal vše vysvětlit, kdybych býval zůstal na místě. Ale v tu chvíli jsem myslel jen na to utéci a schovat se. Strach dal mým nohám rychlost. Po dlouhém běhu se mi podařilo pronásledovatele přece jen setřást. Štěstěna při mně stála, když jsem nazdařbůh běžel uličkami. Aspoň jsem si to myslel. Přestal jsem však dávat pozor na cestu, uklouzl jsem a tvrdě dopadl na zem. Pak mě obklopila temnota.

Všechny mé vzpomínky se vynořily jako z mlhy.

Nyní jsem zde stál, rozhlížel se a slyšel, jak se blíží zbrojnoši. Na mou stopu je musely přivést kapky krve na dláždění. Měl jsem být opatrnější a nenechat ránu tolik krváčet. Sevřel jsem ji pevněji, aby krvácení ustalo, a podařilo se mi to. Kličkování městem mi na dlouho nepomohlo. Slyšel jsem zuřivé hlasy blíž a blíž.

Utíkal jsem dál a vběhl do první tmavé postranní uličky, která se mi nabízela. Byla však slepá a na jejím konci jsem zahlédl dveře s jakýmsi znakem. Stanul jsem před nimi. Na mé zoufalé bušení nikdo neodpovídal. Otočil jsem se a zády se vyčerpaně opřel o dveře.

Zbrojnoši již byli v uličce. Viděl jsem jejich siluety. Oni mě díky přítmí sice ještě nespattřili, ale brzy mě najdou a bůhví, co

se mnou udělají. Nehýbal jsem se a smířoval se se svým osudem.

Náhle mi zezadu něčí ruka zacpala ústa. Ruka páchnoucí olejem a spálenou kůží. Než jsem se zmohl na odpor, byl jsem vtažen do dveří s tajemným znakem.

Ryba s krysí hlavou

Kapitola 2

Luper alchymista

Když jsem se vzpamatoval z překvapení, první mojí snahou bylo vymanit se ze sevření. Ale ruka kost a kůže, co mi zakrývala ústa, byla nemilosrdná, skoro jsem nemohl dýchat, a tak jsem vzdal pokus vyprostit se. Muž byl silný a já jsem se mu nemohl rovnat.

Ozvalo se zaklepání na dveře. Překvapilo mě, že až příliš jemné a opatrné.

Člověk, jenž mě držel, se otázal:

„Kdo je to? Co chcete?“ V jeho hlase byla znát nadřazenost.

Zvenčí se ozvalo: „Promiňte, mistře, ale hledáme zloděje, který se pokusil na náměstí okrást bohatého kupce. Jeho stopy nás zavedly do těchto míst a –“

Muž, co mi zakrýval ústa, jej přerušil:

„My, alchymisté, se nezajímáme o potulnou chásku a těžko by se takový prostáček odvážil zaklepat na naše dveře. Nyní odejděte! Rušíte mě ve složitém experimentu, který by mohl skončit nezdařem, a následky by byly nedozírné. Zvláště pro ty, kteří se nacházejí v blízkosti mé laboratoře. A přeživší by jistě nechtěli pocítit hněv samotného císaře, kdyby se pokus nezdařil.“

Mužova slova zapůsobila na stráž přede dveřmi.

„Nezlobte se, mistře, ihned odejdeme,“ ozval se překotně hlas strážce. Pak už bylo slyšet jen zvuky vzdalujících se okovaných bot. Když dozněly, muž odkryl má ústa a hrubě mě strčil doprostřed místnosti, až jsem spadl na zem.

Místnost to byla obrovská, osvětlená plameny z jakési hliněné pece, která stála kousek ode mě. Všiml jsem si v tlumeném osvětlení pergamenů s tajemnými znaky, visících na kamenných stěnách. Dál v místnosti byly vidět jen nezřetelné obrysy nábytku.

Největší pozornost jsem ale věnoval člověku, který stál přede mnou.

Byl oděn v temném hávu zdobeném podivnými symboly a čím-si, co připomínalo zářící hvězdy.

Neviděl jsem mu do očí. Rozeznal jsem jen, že má dlouhý plnovous a na hlavě jakousi pokrývku. Celá postava naháněla strach. Pak se ozval jeho přísný hlas:

„Ty máš tedy odvalu vstoupit na půdu věhlasného alchymisty? Jsi buď hlupák, nebo blázen. Co z toho jsi? Vstaň a odpověz!“

Jeho hlas mě vyděsil a hbitě jsem vstal. Nedokázal jsem však vypustit z úst ani slovo. Muž si založil kostnaté ruce a mnul si rozmarně prsty, jako by se nudil. Pak promluvil:

„Jestli neodpovíš, předhodím tě první hlídce, co půjde kolem. Zřejmě tušíš, co udělají s vandrákem nařčeným z krádeže. Zvláště když je na útěku před zákonem.“

Na svou obranu jsem zvolal:

„Ale já nikoho neokradl... tedy... ne doopravdy!“

Muž se dal do smíchu, a když se dosyta nasmál, s předstíraným soucitem řekl:

„A ty si myslíš, že ti budou věřit? Pro ně jsi jen další zloděj, kterých je všude plno, a na tvé vysvětlení čekat nebudou. Jsi naivní ptáče, co vypadlo z hnízda. Takové svět ještě neviděl.“

A dal se znovu do smíchu. Nakonec, už vážným hlasem, dodal: „Slovo bohatého má vždy větší váhu než slovo chudého, to si pamatuj.“

Pak, spíše pro sebe, pravil:

„Vůbec mě nezajímá tvoje vina či nevina. Za jiných okolností bych tě nechal bez výčitek předhodit strážím. Nicméně v této chvíli potřebuji pomocníka. Věrného, spolehlivého, který vykoná vše, oč jej požádám, a to bez váhání. Ten, co u mě sloužil dosud, málem zapálil mou laboratoř, ale stihl přitom, hlupák, uhořet. Jeho spálené tělo pak pohřbili za branami města. Neschopný floutek.“

Odplivl si, prohrábl prsty svůj dlouhý pěstěný vous a chvíli si pohrával s jeho zakroucenými konečky. Zamyšleně pokračoval:

„Myslel jsem, že vše zvládnou sám, bez pomocníka, ale není to možné. Alchymista bez pomocníka je jako člověk bez kostí. Není pak nic než pouhá hromada masa.“

Mistr se probral ze zasnění a hovořil již přímo ke mně:

„Můžeš odtud odejít, ale všechny stráže ve městě ti budou na stopě, hned jak jim dám vědět. Mám známosti na místech, o jakých se ti ani nesnilo. Tak nečekej, že by ses někde schoval. Měl bys mizivou šanci. Už proto, že ten, kdo jednou vstoupí do těchto dveří, nesmí vyrazit, co zde spatřil. Postaral bych se, abys zmizel ze světa a nebyl ani pohřben jako křesťan.“

Jeho slova mi zmrazila krev v žilách. Mistr si odkašlal a ne již tolik výhrůžným hlasem pokračoval:

„Anebo se můžeš stát mým učněm. Poznat vše z našeho řemesla, a třeba se v budoucnu stát i samotným alchymistou. Naše práce je nebezpečná, a proto ji chceme mít dobře zaplacenou. Ale dost již! Jak ses tedy rozhodl? Utéct a zemřít, či zůstat a žít?“

Přistoupil ke mně a v jeho pichlavých očích zářily odlesky ohně.

Zdálo se mi, že muž na výběr vůbec nedává. Nevěděl jsem o světě zhola nic. Jisté je, že mě probudil z letargie, ve které jsem se nachá-

zel, a přinutil mě učinit osudové rozhodnutí na pomyslném rozcestí. Za to jsem mu dnes vděčný.

Netušil jsem však, co mě čeká ve službách tohoto muže.

„Budu vám sloužit, mistře,“ pravil jsem pokorně a nohy se mi třáslly.

Mistr zvedl ruku a na jeho prstu se v záři plamenů zatřpytil prsten s vyrytým neznámým znakem. Pak slavnostně zvolal:

„Polib tento prsten na znamení přísahy, že budeš poslušen jen mé osobě!“

Sklonil jsem hlavu, políbil jeho prsten a čekal jsem na další slavnostní slova. On však rychle ruku schoval. Vytáhl ze záhradří bílý kapesník, hodil ho na zem a úsečně nařídil:

„Zavaž si ihned ruku, než mi zakrvácíš celou podlahu! Stačí, že jsi potřísnil můj plášť. První tvůj úkol proto bude, že jej vyčistíš. Zatím nebudeš nic víc než obyčejný slouha.“

V jeho očích se zlomyslně zablesklo a potměšile dodal:

„Vítej, chlapče, u mistra Lupera, alchymisty ze španělského království. A pamatuj si! Jít proti mně se rovná jít proti samotnému ďáblu. Tak se o to nikdy nepokoušej!“

Díval se mi přímo oči a já jsem jeho výhrůžku bral vážně. Shodil pak z ramen svůj plášť na zem. Venku zahřmělo a dalo se do prudkého deště.

Kapitola 3

Služba a zasvěcení

Uplynulo několik dní. Rána na mé ruce se hojila, ale ošklivá jizva mi zůstala dodnes. Začal jsem pomalu poznávat místo, kde jsem se ocitl. Objevil jsem, že v laboratoři je mnoho otvorů na odvětrávání výparů.

Vzadu na konci místnosti byl pokoj sloužící jako mistrova ložnice. Tam jsem nesměl vstoupit. Dveře byly vždy zamčené, a kdykoliv jsem se u nich ocitl blízko, mistr mě bedlivě sledoval, dokud jsem se zase nevzdálil.

Má práce u alchymisty Lupera sestávala z úklidu jeho laboratoře, nákupu vína a jídla a třídění různých lahviček s neznámými tekutinami. Když jsem k některým přivoněl, cítil jsem pronikavý zápach nebo omamnou vůni. Nápisům na lahvičkách jsem nerozuměl. Nikdo mě nenaučil číst.

Viděl jsem spoustu skleněných nádob všelijak zakřivených do bizarních tvarů. Musel jsem dávat velký pozor, abych některou při přenášení nerozbil.

Ve skříních se nacházela různá vycpaná zvířata. Ptáci, zajíci, plazi a jiní tvorové s černými korálky místo očí. Byly zde

také různé živočišné orgány naložené v nádobách v jakési tekutině. Když jsem vycpaná zvířata oprašoval, měl jsem neustále pocit, že mě sledují.

Nacházel jsem tu i mnoho neznámých bylin a kamenů, které jsem nikdy předtím neviděl. Bylo znát, že Luper je znalý vědy a světa vůbec. Často jsem ho pozoroval při práci, kdy míchal různé tekutiny či studoval záhadné znaky na pergamentech. Do ničeho mě však nezasvěcoval. Udílel jen příkazy.

Nejvíce dohlížel na to, abych řádně vyčistil pec uprostřed místnosti, kdykoliv ji potřeboval ke svým experimentům. Zdálo se, že je to základ celého jeho počínání.

Čím déle jsem u něho byl, tím více se probouzela moje zvědavost. Nedal mi však možnost se ho na cokoliv zeptat. Vždy mě přerušil a hned mi něco nařídil. Ani mě neoslovoval jménem. Nikdy se na ně nezeptal. Říkal mi „hochu“ nebo „chlapče“. Doufal jsem, že mě jednoho dne zasvěti do tajů své činnosti. A nakonec se tak opravdu stalo.

Byl jsem u mistra alchymisty již druhý měsíc a pak jednou večer, když jsem skončil svou každodenní práci, se mě nečekaně zeptal:

„Chtěl bys vědět, čím se vůbec alchymie zabývá?“

Překvapeně jsem přikývl. Luper se pohodlně usadil na židli a dal se do vyprávění:

„Alchymie je věda, která zkoumá živý i neživý svět. Ale zároveň se snaží proniknout do záhad, které leží za hranicemi lidského chápání. Hledá podstatu všeho. Alchymisté jsou částečně považováni za čaroděje. Podivíny znalé černé magie, vyrábějící lektvary a drahé kovy, a schopné ovládat hmotu světa. Proto se nás lidé bojí a udržují si odstup.“

Naši předchůdci pocházeli z dálného Egypta a Arábie. Byli první, kteří se podrobně zabývali oborem metalurgie, což je

studium výroby a vlastností různých kovů. Objevili různé užitečné věci jako výrobu cementu, malty a různých kosmetických přípravků pro tehdejší vznešenou vrstvu. Ale ve chvíli, kdy se začali pokoušet o umělou výrobu zlata, si získali největší pozornost. Dodnes je to pro nás hlavní způsob, jak si vydělat na životí.“

Prudce vstal ze židle, začal přecházet po místnosti a vzrušeně přitom gestikuloval.

„Mnozí z nás tvrdili, že znají okultní vědy a tajemné recepty na výrobu zlata. Očekávali věhlas i bohatství. Některým však byla osudem hranice, kde uhořeli, ale nikoliv proto, že by byli při pokusech spolčeni s temnými silami. Došlo k tomu čisť jen z toho důvodu, že nesplnili očekávání mocných. Ti, co dnes žijí a pracují ve službách vrchnosti, musí neustále živit její důvěru a přesvědčovat ji, aby dále podporovala jejich pokusy.“

V hlase se mu objevil tón, který jsem u něj předtím nezaznamenal. Fanatický, bez špetky pokory:

„Samotná výroba zlata je pro nás jen nástrojem pro vlastní cíle. Za peníze, které získáváme, chceme proniknout záhadami světa a stát se vyvolenými, kteří mají právo být díky znalostem nadřazení ostatním. Neexistuje pro nás dobro či zlo. Máme svůj vlastní svět a moc. Střežíme si ji a využíváme důvěry ostatních ve svůj prospěch. Aura tajemství je naší zbraní. Ale ne vše, co děláme, je pouhý klam. To je velký omyl a mnozí už na to doplatili.“

Náhle, jako by si všiml, že ho poslouchám, se mi podíval zpřímá do očí a řekl:

„Nejsem hlupák, abych ti zde odhaloval svá tajemství, dokud neprokážeš své kvality a oddanost. Uklízet umí kdejaký budižkničemu. Mně bylo dopřáno narodit se jako šlechtic a moji učitelé mi dali vědění, jaké jsem potřeboval. Tebe mohu

naučit číst a psát. Seznámit tě se základními alchymickými znaky, které nevyhnutelně potřebuješ znát. Uvidíme, jak si povedeš.“

Rozmarně otáčel svým zlatým prstenem, který byl symbolem mé oddanosti k němu.

„Ale musíš se odnaučit jednu věc,“ pokračoval, „a sice vidět svět jako dobrý nebo špatný. Jako prostáček, co jde poslušně se stádem. Jinak se nikdy nestaneš pravým alchymistou, schopným přetvářky, lži, iluze a přežití. Svět kolem je čirý chaos, a každý si v něm musí urvat sousto pro sebe a myslet na další den. Bez ohledu na ostatní. Ale odměna v podobě peněz a znalostí za riziko stojí. A především – moci není nikdy dost! Dříve či později zachutná každému. I tobě.“

Pak se znovu vrátil ke svému obvyklému praktickému tónu:

„Tvá výuka začne už zítra! Jdi spát, protože tě čeká škola alchymie. A nebude nijak jednoduchá.“

Nakonec se otočil a důstojně odkráčel do své komnaty. Zavřel za sebou a bylo slyšet otočení klíče v zámku. Nebylo znát, zda si tam mistr zapálil svíčku. Ve dveřích nebyla jediná škvíra.

Ulehl jsem na své lůžko a zachumlal se do plstěné deky. Přemýšlel jsem o Luperových slovech. Jakýkoliv protest vůči němu by mě mohl přijít draho. Báł jsem se, že by mohl očarovat mou duši, a neměl bych už nikdy naději, že mě Bůh přijme. Měl mě v hrsti a já byl jeho poslušným nástrojem.

Ale na druhé straně je možná svět opravdu takový, jak říkal. Tu krutost a bezohlednost jsem již poznal. A patřit mezi výlučné jedince se mi zamlouvalo. Vždy jsem chtěl něco dokázat a nebýt jen průměrný. Není přece zlé být někým významným a luštit záhady světa, či snad ano? Mistr Luper ve mě probudil touhu po poznání. Třeba právě to je má pravá cesta.

Dlouho jsem zvažoval své možnosti a pozoroval dohasínají-

cí svíčku na stole. Ale spánek byl silnější než já. Usnul jsem a propadl se do říše podivných snů, ve kterých se míhaly různé nápisy, kterým jsem nerozuměl, a vzduchem létaly skleněné nádoby prapodivných tvarů, z nichž stoupala pára.

Kapitola 4

Výroba zlata

Co mistr řekl, to také udělal. Druhý den ráno mě oprostil od povinnosti uklízet laboratoř a vyzval mě, ať si přisednu k němu na stoličku. Otevřel tlustou knihu ležící na stole. Byla velmi stará a její stránky byly zcela zežloutlé a popsané tolika různými symboly, malými i velkými, a některé byly tak zvláštní, až jsem žasl.

Luper mi ukázal nejdůležitější znaky, které v knize byly, a já jsem se je musel naučit správně vyslovovat a rozlišit od ostatních. Jednalo se převážně o značky kovů a nerostů. Nebylo snadné to zvládnout, znaků bylo mnoho. Ale po několika mistrových napomenutích a díky opakování jsem si základ zapamatoval. Můj učitel pak postupně přidával další znaky, které jsem musel poznat. Měl jsem dojem, že zkouší mou trpělivost a schopnosti. Ale rozhodl jsem se ho – a především sebe – nezklamat.

Po třech hodinách usilovného studia mě mistr poprvé za celou dobu pochválil:

„Bude z tebe dobrý pomocník, hochu. Na to, jak jsi naivní, vykazuješ pozoruhodné schopnosti.“

Nechtěl jsem dát před Luperem nic najevo, ale v duši jsem se naparoval jako páv.

Pak mě mistr překvapil, když se otázal:

„Jaké je tvé jméno, pomocníku?“

Poprvé za celou tu dobou se mě zeptal na jméno! Cítil jsem, že to znamená průlom v jeho přístupu ke mně. Pověděl jsem mu ho tedy.

„Dobrá, Glušo,“ pravil Luper. „Přijmu tě do svých služeb. Kdybych poznal, že studiu nevěnuješ dostatečnou pozornost, neuznal bych tě za svého pomocníka. Snaž se tedy nezklamat mou důvěru. Tušíš, co by následovalo. Ale nyní přikročíme k důležité části našeho řemesla, která ti bude v budoucnu velmi užitečná. Výroba zlata!“

V následujících hodinách mi alchymista Luper vyprávěl o propojení alchymie a zlata. Podle alchymické teorie jsou všechny kovy – nejen zlato a stříbro – obsažené v zemském nitru, vystaveny jevu nazývanému „zrání“. Tento jev zapříčiňují planety ve vesmíru a vlivem jejich působení jsou neušlechtilé kovy, jako například olovo, přeměněny v ušlechtilé.

Proto byl každé planetě přiřazen jeden kov. Slunci náleží zlato, stříbru Měsíc, Venuši měď, rtuti Merkur, železu Mars, cínu Jupiter a olovo Saturn. Těchto sedm planet má významný podíl na procesu přetváření kovů. Je to však velmi zdlouhavé.

A zde vyvstal úkol pro samotné alchymisty. Urychlit tento proces a přeměňovat kovy umělou cestou. Avšak ukázalo se, že výroba zlata je nesmírně těžká, a nikdo z alchymistů se nechtěl o svá tajemství dělit. Při všech těchto zkoumáních, jak umělé zlato vyrobit, byl nesmírně důležitý oheň. Živel, který dokáže kov roztavit a zbavit ho nečistot. Pak již bylo možné tento drahocenný čistý kov vyrábět v neomezeném množství. Nicméně oficiálně se nikdo nepochlubil, že má patent na výrobu zlata. Někteří alchymisté se uchýlili k podvodům. Hloupé zákazníky, kteří požadovali po al-

chymistech zlato, bylo jednoduché oklamat. Stačilo například tvrdit, že učenec objevil zázračnou tekutinu, z níž vzniká zlato. Prý čím více zlatáček se do půdy zahrabe – a hlína se polije kapalinou, kterou alchymista vyrobil – tím více je jich druhého dne možné vykopat. Je však nutné počkat přes noc a nechat magický lektvar nerušeně působit. Důvěřivec dal tedy alchymistovi celý pytel zlatáček, ale když nazítří ráno dorazil na pole a začal kopat v hlíně, neobjevil nic. A po onom alchymistovi se slehla zem. Zmizel i se zlatáčky.

Jindy ukázal podvodný alchymista plody zvláštní rostliny dovezené z dalekých krajín. Tvrdil, že tato rostlina produkuje zlatá semena. Ve skutečnosti to byly uhnětené kuličky z různých semínek, loje a s malým množstvím pilin pravého zlata. Po spálení v peci zůstalo jen čisté zlato. Získával zákazníkovi důvěru tím, že při každém pokusu přidával do kuliček stále více a více zlata. Pak jednoho dne oznámil, že zázračná semena mu již došla a že potřebuje honorář na cestu do oné vzdálené země. Vzal si ho a navždy zmizel.

Rafinovanější podvod byl, když alchymista přimíchal do zlata jiné kovy. Například měď nebo stříbro, které tolik neovlivňují vzhled, a výsledná slitina kovů vypadá jako opravdové zlato. Takové pokusy se již podařilo odhalit a hrozily za ně velké tresty. Vždy záleželo na alchymistově šikovnosti a schopnosti manipulovat s lidmi.

Stačil jen ždíbec zlata, aby zájemce přesvědčil, že je schopen zlato vyrobit. Někteří mecenáši se tak, vinou své touhy po zlatě, ocitli na pokraji bankrotu a alchymisté si jen mnuli ruce. Někteří z nich byli odhaleni a odsouzeni k smrti, ale to nezabránilo dalším přijít na jejich místo. A bohatí stále neochvějně věřili, že výroba zlata je možná a ekonomicky výhodná.

Dostal jsem od mistra radu, ať se v budoucnu v těchto podvodných praktikách pocvičím. Budou mi k užítku do základu, pokud

budu chtít aspirovat na pravého alchymistu. On sám prý také takto začínal.

Nicméně prohlásil, že opravdu zná způsob, jak uměle vytvořit zlato, a že mi tento způsob ukáže, pokud slíbím, že ho nevyzradím. Souhlasil jsem. Luper vzal tavicí kelímek ze skřínky a nasypal do něj hrst najemno rozdrčených olověných pilin. Přitom vyprávěl, že olovo má z hlediska vesmíru nejméně ušlechtilou hodnotu a že svou metodou z něj vyrobí zlato. Vzal dřevěnou tyč, na jejímž konci byla kovová plocha, vypadalo to jako široká lopata. Posadil na ni kelímek s pilinami a opatrně ho na lopatě zasunul do hořící pece.

Chvilí nechal olovo v peci tavit a pak mi poručil, abych lopatu vytáhl. Poslechl jsem.

Luper vzal odkudsi kovové kleště a uchopil jimi rozžhavený kelímek. Postavil ho na stůl. Viděl jsem, že olovo je tekuté. Mistr mi poručil, ať poodstoupím, a vzal ze stolu malou kovovou tyčinku. Pozoroval jsem, jak začíná tyčinkou míchat olovo a se zavřenýma očima pronáší jakési tajemné věty v cizí řeči. Nějakou chvíli toto prováděl a pak široce otevřel oči.

Nevěřil jsem tomu. Na hladině roztaveného olova se začala objevovat zrníčka zlatého kovu a nebylo jich málo. Neuvěřitelné. Bylo to zlato!

Nemohl to být podvod. Stál jsem u Lupera velmi blízko, sledoval každý jeho pohyb a všiml bych si, kdyby do směsi cokoliv přisypal či přimíchal. Vyprávěl sice o mnoha podvodech při výrobě zlata, ale tento mezi ně nepatřil.

„Vidíš?“ přerušil mistr pyšně mé ohromení.

„Má zaříkávací formule funguje. Spolu s mými znalostmi o kovech. A to byla jen malá nádobka. Představ si, jakých výsledků mohu dosáhnout, budu-li mít k dispozici více olova. Má metoda sice potřebuje dovést do konce, ale jako ukázka mých schopností stačí.“

Kovovým sítem sebral z tekutiny zrnka zlata a odnášel je pryč. Cítil jsem, že přes svou složitou a pyšnou povahu je to pravý učenec. Alchymista hodný obdivu, který věnoval léta své práci i studiu a završil je tímto objevem. I když jsem se ho stále bál, byl jsem hrdý, že jsem jeho pomocníkem a mohu se pod jeho vedením také dočkat slávy.

Dnes po svých zkušenostech vím, že když mi ukazoval výrobu zlata, byl to z jeho strany také podvod. Nepřišel na onen způsob výroby. Jen hrál divadlo, aby si mě získal a nadchnul pro své umění.

Kelímek s olovem měl ve skutečnosti dvojité dno. Tenké, aby se dalo propíchnout či poodsunout kovovou tyčinkou. Když v něm mistr míchal a pronášel své magické formule, nepozorovaně dno proděravěl. Zlatá zrnka pak vystoupala na hladinu.

Tehdy jsem však tomu jevu věřil.

Kéž bych také něco významného objevil, říkal jsem si. Byl jsem zvědavý, jaké zázraky mi mistr ještě ukáže, a nemohl jsem se dočkat další dnů. Byl jsem nyní Luperovi zcela oddán a má víra v zářivou budoucnost rostla.

Kapitola 5

Alchymistické vize

Mé znalosti alchymie se každým dnem prohlubovaly. Uměl jsem již v knihách volně číst a také psát. Znal jsem nejen značky a receptury, ale i historii samotných alchymistů. Mistr mě obohatil něčím, co mi nikdo nikdy neposkytl.

Dokonce jsem měl dovoleno provádět pokusy v baňkách a křivulích. Práce to byla uchvacující. Sledovat, jak kapalina ve skleněné nádobě mění barvu, bublá a stoupá z ní tenký dým.

I přes několik chyb, které jsem udělal, byl se mnou můj mistr spokojený. Měl jsem brzy možnost zjistit, jaké další pokusy má v plánu. Postupně mě s nimi seznamoval. Těšilo ho, že může někomu učeně vyprávět o svých plánech, a já ho zbožně poslouchal. Už mě rozhodně pokládal za člověka, kterému může věřit.

I přes svou „osvědčenou“ metodu výroby zlata chtěl objevit jistý mystický předmět.

Kámen mudrců, v původním znění zvaný „lapis philosophorum“.

O tento bájný kámen, složený z pralátky, z níž povstalo vše živé, se pokoušelo už mnoho alchymistů. Vyprávělo se, že dokáže

nejen měnit jakýkoliv kov ve zlato, ale pokud se rozpustí a pije se v malých dávkách, umí prodloužit život svému vlastníkovi. Věřilo se, že je možné dosáhnout skrze něj nesmrtelnosti, a uchovaný v lucerně mohl sloužit i jako věčný zdroj světla.

Pokud by tento pokus nevyšel, spokojil by se mistr alespoň se zhotovením energetického léku, vyrobeného ze samotného zlata, zvaného „aurum potabile“.

Ten měl uživatele ochránit před všemi nemocemi světa. Aniž byl kdy tento lék ze zlata objeven, někteří lidé věřili, že pokud jedí ze zlatých talířů a pijí ze zlatých pohárů, jejich život se prodlouží. Mnoho učenců zkoušelo zlatý prach rozpustit v nejrůznějších kapalinách včetně alkoholu, ale bezúspěšně.

Další pokus, o který se chtěl Luper pokusit, byla látka zvaná „Alkahest“.

Univerzální rozpouštědlo schopné rozpustit cokoliv – vše, s čím přijde do styku. Tuto látku se také dosud nikomu nepodařilo objevit a staré receptury popisující její výrobu byly přinejmenším mlhavé.

Byl zde však háček.

Jak vyrobit tuto látku, aniž by byla rozpuštěna nádoba, ve které se měla připravit? To byl pro mistra skutečný oříšek. Věřil jsem však, že při jeho inteligenci a schopnostech se s tímto problémem dokáže vypořádat.

Když začal mluvit o svých dalších cílech, připadalo mi, že se rouhá.

Jako odmala dobře vychovaný křesťan jsem věřil v Boží moudrost. Že se člověk nemá pokoušet dosáhnout všemohoucnosti. Jinak jej stihne Boží trest.

Mistr se totiž chtěl pokusit o znovuzkříšení života z popela a o stvoření umělé lidské bytosti.

Všiml si mého nesouhlasného pohledu a zasmál se se slovy:

„Vidíš. Stále nejsi připraven nahlédnout do všech koutů. K čemu jsou ti tvé jedinečné schopnosti, když se nedokážeš od-poutat od Boha? Uvažuj o tom, co pokládáš za rouhačství! Pokud by to bylo Bohu tak odporné, nemyslíš, že by mě již dávno srazil k zemi? Provedl jsem už tolik pokusů, o kterých se smrtelníkům ani nesnilo a které musely Boha již tisíckrát rozhněvat. Zjevně tedy chce, abych pokračoval ve své práci, a nijak mi v tom nebrání. Ži-vot je příliš krátký, než abychom ho prožili jako poslušné ovce. Tak zanech nesmyslů, které ti v dětství vtloukali do hlavy, a dobře poslouchej!“

Jak mistr vyprávěl, postupně mě přemáhala větší a větší zvěda-vost. Mizela již má obrana vůči takové bezbožnosti a nastupovala úcta k člověku, který má odvahu bořit hranice lidského poznání.

Začal rozprávět o možnosti „palingeneze“.

Vzkříšení živých bytostí z popela.

Měl to být jakýsi cyklus, kdy organická látka, například kost, se roztavením promění v základní pralátku, a pokud se podaří ji rychle zchladit než vyprchá, je obroda života možná. Přičemž duše oné roztavené látky zůstává. Inspiroval se texty z Dálného výcho-du, kde věří, že lidská duše cestuje z jednoho těla do druhého v ne-konečném koloběhu.

Tamější lidé to nazývali „reinkarnací“.

O druhém pokusu mluvil ještě vzrušeněji než o prvním a zdá-lo se, že je to pro něj velká výzva. Umělý člověk s lidskými vlast-nostmi nazývaný „homunkulus“.

Měl vypadat na první pohled jako obyčejný člověk, ale jeho síla měla být mnohem větší, než je tomu u obyčejného smrtelníka. Síla i odolnost, kterou měl disponovat, by jistě byla všem k užitku.

Názory na to, jak homunkula vyrobit, se různily.

Knižní prameny uváděly jako nezbytnost při jeho stvoření bílé vejce, které musí zahřívát černá slípka.

Další zase, že je nutné smíchat lidskou moč s krví a k tomu předříkávat magickou formuli. Nikdo to nevěděl a návody byly neúplné.

Existovala údajně kniha, kde je prý přesně uvedeno, jak homunkula přivést k životu. Pomocí zaříkadél a znaků z této knihy měl být úspěch zaručen. Kniha se však ztratila a nikdo ji nikdy nenašel.

Homunkulus měl poslouchat pouze toho, kdo do něj vloží papírek, na němž jsou správně napsané znaky ze ztracené knihy. Ostatním lidem poslušnost odepře. Mistrovo vyprávění mě fascinovalo. Doufal jsem, že u všech těchto pokusů budu moci být a pozorovat mistrovo konání. Jako v odpověď na mé přání Luper pravil:

„Budeš mi asistovat při pokusech a vše zaznamenávat, Glušo. Tvoje schopnost číst a psát je na dostatečné úrovni. Poznáš stejně jako já kouzlo nepoznaného!“

Položil ruku na mé rameno a otcovsky mne poplácal. Za svůj život jsem nepocítil tolik očekávání jako v tomto okamžiku. Měl jsem předtím obavy, kam to vše povede, ale mistrova sebedůvěra je vmžiku rozptýlila.

Jeho postoj ke mně se změnil. Umlčel jsem nepatrný hlásek v hlavě, který mi našeptával, že cosi není v pořádku. Má víra v Boha se ztrácela a víra v člověka samotného rostla. Cítil jsem, že nic není nemožné.

Kapitola 6

Filosof na trůně

Čekalo mě ještě jedno překvapení. Celou dobu u alchymisty Lupera jsem nosil své rozedrané hadry a byla mi v nich často zima.

Nyní jsem dostal alchymistický plášť podobný tomu, co nosil mistr. Byl šitý na míru, lehký a pohodlný, zdobený vyšitými stříbrnými hvězdami. Jistě mi v něm nebude chladno.

Prohlížel jsem se, jak v něm působím, a mistr uznale pravil:

„Vypadáš jako skutečný alchymista. Padne ti jako ulitý. Ale čapku, jakou nosím já, tu zatím nedostaneš. Obdržíš ji, až prokážeš své kvality nějakému bohatému zákazníkovi. Nebo dokonce samotnému císaři, se kterým se potkat je významný okamžik v životě každého člověka.“

„Vy znáte císaře?“ zeptal jsem se ohromeně.

„Ovšemže znám,“ přikývl mistr. „Měl jsem několikrát možnost stanout mu tváří v tvář.“

Usedl na svou vyřezávanou židli u pracovního stolu.

„Jaký vlastně je?“ vyptával jsem se. „Mezi lidmi se o něm hodně šušká.“

„Tomu docela věřím,“ ušklíbl se mistr Luper a hovořil dál:

„Lidé ho mají za pomateného blázna, ale zdání klame. Rudolf II. Habsburský, císař římský, král český, uherský a chorvatský, prošel jako mladík ve Španělsku přísnou a tvrdou výchovou. To na něm zanechalo stopy.

Když se mu podíváš do očí, vidíš v nich melancholii, která je však vyvážená jeho vysokou inteligencí. Měl vždy zájem o vědu a umění a na svůj dvůr si zve různé významné osobnosti. Umělce, malíře, jako je Hans von Aachen, Bartolomeus Spranger či Arcimboldo. Ale také vědce jako kupříkladu hvězdáře Johannese Keplera či mého kolegu, alchymistu Johna Dee. Jeho dvůr se těmito lidmi jen hemží.

Císař si zvolil Prahu za město svého pobytu a také středisko kultury a vědění. Možná proto, že byla daleko od nebezpečí hrozící turecké invaze. Nebo se mu to město prostě jen líbilo.

Neuvědomuje si však jednu věc.

Začíná přespříliš propadat své badatelské a sběratelské vášni, a ztrácí zájem o politické dění v zemích, kterým vládne. Proto se jeho dvůr začíná hemžit intrikány, kteří chtějí využít jeho přízně ve svůj prospěch.

Dvůr ho nazývá filosofem na trůně. Někdo výsměšně, jiný s úctou.

Díky kontaktům po Evropě má dokonalý přehled o kulturním dění. Jeho umělecké a vědecké sbírky, které nashromáždil za dobu své vlády v zemích českých, jsou nevidané. Nikde na světě nic podobného nenajdeš.

Ale vím, že má velký zájem i o alchymii. A že se tomuto řemeslu věnuje ve svém volném čase. Není to hlupák, na kterého by dovedl každý vyvrát. On si pečlivě vybírá, koho pozve na svůj dvůr, aby předvedl své dovednosti. Některé podvodníky skutečně odhalil a dal uvěznit. Je tedy riskantní být před ním falešným alchymistou.

Mně dal možnost zařídit si tuto laboratoř, a pokud mu předvedu

účinnou výrobu zlata, bohatě se mi odmění. Proto si brzy u něj vyjednám audienci. Rád bych s ním probral i jiné experimenty, které by mu přinesly věhlas. Ale je to zrádná půda. Je velmi lehké jeho důvěru ztratit. Trpělivost císaře není dobré dlouho napínat, jinak se člověk potáže se zlou. V posledních letech totiž trpí stále častěji depresemi, které ovlivňují jeho chování. Takže si některé evropské významné osobnosti zneprátelil. Ale to se nás alchymistů netýká. My ho využíváme jako mecenáše a on věří, že na něj svět nezapomene. Kvůli objevům, které díky němu budou známy.

Příznivé je i to, že alchymickou práci nepokládá za škodlivé náboženství, přestože je mu to často vytýkáno. Někteří církevní hodnostáři nesouhlasí s jeho počínáním, s tím, že se s námi paktuje. Chtěli by, abychom skončili na hranici za své kacířství. My se však můžeme hájit tím, že alchymické znalosti jsou Božím darem, a alchymistou je proto pouze ten, komu se dostalo Božího osvětlení. Hodnostáři sice skřípají zuby, ale co nadělají.“

Když mistr domluvil, nedalo mi to, abych se nezeptal:

„Myslíte, že i já jednou budu moci ukázat císaři své schopnosti? Rád bych pro něj něco vytvořil.“

Mistr se ušklíbl a pak se pousmál:

„Můžeš mít šanci, ale pokud budeš mít možnost se s ním někdy setkat, dej si pozor. Nespolehej na přátelství, které ti nabízí, pokud mu ukážeš své objevy.“

My, alchymisté, se nemáme s nikým sblížovat. Ani s kolegy z oboru. Panuje mezi námi rivalita a podezřívavost. Mimo to by si každý chtěl přivlastnit tajemství, kterým vládneme. To platí zejména pro panovníky. Musíme jim tedy dávat po kapkách ochutnávat plody naší práce a udržovat je v napětí. Není radno přenechat vládcům vše, co objevíme. Nejsme pak již pro ně potřební a vykážou nás pryč.“

„A co ostatní alchymisté, kteří jsou na dvoře Rudolfa II.?“ zeptal jsem se. „Znáte je také?“

„Některé ano,“ přisvědčil Luper. „Například znám jistého Edwar-
da Kelleyho. Anglického alchymistu působícího na císařském dvoře.
Je to skutečný mistr svého oboru.“

Luper se při těch slovech záhadně pousmál. Nicméně vyprávěl
dál: „Přijel do Prahy spolu s přítelem Johnem Dee, taktéž alchymistou.
Jejich chování se však začíná vymykat kontrole a jsou na ně podávány
nejrůznější žaloby. V neposlední řadě obvinění z nekromancie. Vyvo-
lávání duchů mrtvých lidí.“

Otřásl jsem se.

Mistr zavrtěl hlavou: „Je to vážně obvinění. Zvláště u magistra
Kelleyho. Ten je skálopevně přesvědčen, že mu císař poskytne podpo-
ru, když mu ukázal tolik vědomostí. Ale nikdo neví, kdy jeho šťastná
hvězda zmizí z nebe. Já nepotřebuji být dvorním alchymistou, jak se
o to snaží ostatní. Mně stačí uznání a sláva.“

Náhle se ozvalo hlasité zabouchání. Já i mistr jsme se překvapeně
otočili ke dveřím. Nikdo nebyl ohlášen.

Luper vstal, upravil si plášť a poručil mi, abych šel otevřít.

Přešel jsem pomalými kroky místnost. Za dveřmi bylo slyšet hla-
sité dech. Položil jsem ruku na kliku.

